

Javaslat

Marjay Tamás (1923 – 1984) életművének és katonai pályájának ¹

Pápateszéri települési/tájegységi/ágazati²

értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Huszár András (név)

..... (aláírás)

Nagykanizsa, 2023. június 16. (település, dátum)

(P. H.)

---

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Huszár András
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Huszár András

Levelezési cím: 8800 – Nagykanizsa, Berzsenyi D. u. 6. A lph. 1 em. 7 a.

Telefonszám: +36 20 313 8033

E-mail cím: andras@synetic.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Marjay Tamás (1923 – 1984) életműve és katonai pályája
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ <u>kulturális örökség</u>	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

a szakterületi besorolás indokolása: Kulturális örökségünk részét képezik az olyan kiemelkedő katonatisztek is, akik fegyverrel védték hazánkat, hősiessen harcoltak és készek voltak akár az életüket is áldozni Magyarorszáért.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:⁴
- nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: -

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
- tájegységi
- ágazati

amely értéktár neve: Pápateszéri Települési Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Marjay Tamás római katolikus szülők gyermekeként látta meg a napvilágot Nyíregyházán 1923. december 2-án.

---

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

⁴ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

Édesanyját Schuch Karolának hívták. Édesapja, Marjay Keresztély a nyíregyházi huszárezrednél teljesített szolgálatot, majd több kitüntetést kiérdemelve harcolta végig az első világháborút. Vezérőrnagyi rendfokozatban vonult nyugállományba 1942-ben.

Éppen abban az évben, amikor Tamás három évvel idősebb bátyját, Valért hadnaggyá avatták. Ő is a nyírségi városban kezdte meg katonai szolgálatát, a m. kir. 4. honvéd huszárezrednél.

Az édesapa áthelyezései miatt sokszor költözött a család, így Marjay Tamás gyakran kényszerült iskolát váltani. A gimnáziumi éveit a Pápai Szentbenedekrendi Kat. Szent Mór Reálgimnáziumban kezdte, majd a budapesti Zrínyi Gimnáziumban folytatta, végül Pécsen, a Zrínyi Miklós M. Kir. Reáliskolai Nevelőintézetben fejezte be. Ezután következett a méltán híres Ludovika Akadémia, amely intézménybe 1942 nyarán nyert felvételt. Derekasan helyt állt úgy a tanórákon, mind pedig a sportpályán. Kiváló atléta volt, távolugrásban és 100 méteres síkfutásban is remek eredményeket ért el. Az Akadémia sikeres elvégzése után, 1944. augusztus 20-án avatták hadnaggyá.

Szeptemberben szakaszparancsnoki beosztásban kezdte meg a szolgálatot a nyíregyházi m. kir. „gróf Hadik András” 4. honvéd huszár pótelezrednél. A város vasúti pályaudvarát súlyos amerikai bombatámadás érte 1944. szeptember 6-án, amely során a Huszár laktanya is súlyos károkat szenvedett, ezért az alakulat a környék falvaiba települt át. Ezt követően a hadi helyzet és a front mozgása miatt Egerbe, majd a Tolna megyében található Nagyszokolyba vezényelték az egységet, végül pedig a m. kir. 1. huszárhadosztályhoz.

Az alakulat végül a Vértesben foglalta el állásait, hogy részt vegyen a főváros felszabadítására irányuló hadműveletekben. A Kőhányáspusztá ellen indított szovjet támadás során gyilkos ösztűz alá kerültek, mire Marjay Tamás igazi parancsnokként emberei élére állt és sorozatos rohamokat vezetve sikeresen áttörte az ellenség arcvonalát. Két szovjet támpontot saját maga kézigránáttal semmisített meg. A borzasztó időjárási körülmények ellenére a Kotló-hegyig sikerült előretörniük. Itt azonban a szovjet csapatok bekerítették Marjay hadnagy egységét, így három napig utánpótlás nélkül tartották az állásaikat, miközben nem csak az ellenség erőivel, de a dermesztő hideggel is dacolniuk kellett.

1945. január 28-án érkezett meg a parancs a kitörésre. Marjay Tamás ekkor is szakasza élére állt és súlyos közelharcban sikeresen áttörték a köréjük vont szovjet védelmi övet. Ekkor súlyos lövés érte, melynek következtében szilánkosra tört combcsontja. Mozgásképtelenné vált és a senkiföldjén ragadt. Mikor napok múlva rátalálnak már nagyon súlyos állapotban volt a vérvesztéségtől és a fagyás okozta sérülésektől. Dad községbe szállították és elsősegélyben részesítették, majd Győrbe, végül Türrjére vitték az ott állomásozó honvéd csapatkórházba. Annyira súlyos fagysérüléseket szenvedett, hogy mindkét lábát amputálni kellett térd alatt, valamint mind a tíz ujjának utolsó perceit is.

A harcokban mutatott bátorsága és hősiességé miatt már korábban felterjesztették a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Éremre, amelyet a levéltári források alapján 1945. február 26-án adományoztak részére. Tényleges adományozásra azonban nem kerülhetett sor, valamint arra sem, hogy a kitüntetés ténye megjelenjen a Honvédségi Közlönyben, így az nem tekinthető hivatalosnak.

1945 márciusának végén a hadikórház többi sebesültjével együtt szovjet hadifogságba esett, majd Budapestre szállították át. Sebesülései miatt 100%-os hadirokkanttá nyilvánították, 1946 őszén elbocsátották a tényleges szolgálatból.

A szó minden értelmében új életet kellett kezdenie, ezért még abban az évben szüleihez költözött, akik ekkor már Pápateszéren éltek. Súlyos helyzete és rokkantsága ellenére óriási akaraterőről tett tanúbizonyságot azzal, hogy folyamatosan dolgozott. Először az erdészet alkalmazta, ahol számvittel és könyveléssel foglalkozott, később lámpaernyőket festett.

1959-ben vette feleségül Berentei Magdolnát, akivel Budapestre költözött. Itt gázszzebekendőket készített, később pedig egy iskola kertésze és kazánfűtője lett.

Külföldön élő egykori bajtársai több alkalommal is pénzadományokkal támogatták. 1984. március 12-én hunyt el, hamvait Pápateszéren, a családi sírban helyezték örök nyugalomra.

1991-ben rehabilitálták, ekkor kapta vissza korábban elvett hadnagy rendfokozatát.

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 68/2007. számú határozatával „A” kategóriában a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította pápateszéri sírhelyét, így az örökös védettséget élvezett, nem számolható fel. A virtuális sírkertbe „a magyar történelem és kultúra jelentős alakjainak sírjai tartoznak”.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

„A gyűrűből való kitörési parancsra szakasza élére állt és elkeseredett közelharcban áttörte a két nap folyamán kiépített orosz védelmi övet. Közben szilánkos combcsontlövélssel megsebesült, és az orosz védőállás mögött fekvé maradt. A dermesztő hidegben keze-lába lefagyott. Ilyen állapotban, öt napon át étlen, szomjan, a nagy vérvesztéségtől teljesen elgyengülten, hófúvásban, méteres hóban, hegyről-hegyre csúszott-kúszott Marjay hadnagy az orosz védőállásokon át, amíg saját csapataihoz visszatért.

A fagyás következményeként majdnem összes ujjainak ízét, és mindkét lábát térden alul csonkolni kellett. Marjai Tamás hadnagy a hősl elkü, minden áron győzni akaró, meg nem alkuvó magyar honvéd huszártiszt példáját testesítette meg.”

Parancsnokának, Schell Zoltán ezredesnek a szavai is jól érzékeltetik, hogy milyen kivételes katonatiszt volt Marjay Tamás hadnagy.

Neve és haditettei a második világháború után a feledés homályába merültek és sajnálatos módon a rendszerváltozás óta sem részesült semmilyen elismerésben. Komoly erkölcsi adósságot kell törleszteniük katonahőseink felé. Ezért kell újra megismertetni őt a község polgáraival és méltó módon ápolni emlékét. Katonai pályája, hőstettei és a civil életben való helytállása együttesen teszik méltóvá arra, hogy személye bekerüljön a Pápateszéri Települési Értéktárba.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Illésfalvi Péter · Kovács Vilmos · Maruzs Roland: „Vitézségért” - A Magyar Tiszti Arany Vitézségi Éremmel kitüntetettek a második világháborúban (HK Hermanos, Szeged, 2011)

Szebenyi István - Sírjaik hol domborulnak - A Vértes katonasírjai (Szülőföld Könyvkiadó Kft., Gencsapáti, 2022)

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

A javaslatához csatolt fotó forrása:

Szabó Péter – Szébenyi István - Az utolsó töltényig - Magyar huszárok a második világháború forgószínpadán (Szülőföld Könyvkiadó Kft., Gencsapáti, 2021) című kötetének 39. oldalán található fénykép.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Maruzs Roland alezredes úr, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadisírgondozó és Hőskultusz Igazgatóságának igazgatója által írt ajánlás mellékelve.

3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

-

4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

-